

פרק ה'
סיכום הפרק
מפגשם הראשון של משה ואהרן עם פרעה
<p>* משה ואהרן הגיעו אל פרעה לבדם (ללא זקני ישראל), וזאת משום שזקני ישראל נשמטו בדרך (לשון רש"י), מכיוון שפחדו מפרעה.</p>
<p>* משה ואהרן דרשו מפרעה לשלח את עם ישראל לדרך של 3 ימים כדי לזבוח לה' במדבר.</p>
<p>* תגובות פרעה:</p>
<p>א. מי ה' אשר אשמע בקולו? ב. אל תפריעו לעם לעבוד!</p>
<p>* פרעה נתן הנחייה לנוגשים (המצרים הממונים על השוטרים היהודים) ולשוטרים (היהודים הממונים על העבדים היהודים), <u>שלא יתנו יותר תבן</u> לעם לצורך הכנת הלבנים, אלא העם יחפש לבד, אבל העם צריך להספיק להכין את אותה כמות הלבנים.</p>
<p><u>מטרת הגזירה</u> – העם יהיה עמוס בעבודה ולא יהיה לו זמן לחשוב על יציאה ממצרים.</p>
<p>* העם חפש קש ולא הספיק את כמות הלבנים הנדרשת, ולכן שוטרי בניי הוכן ע"י הנוגשים.</p>
<p>* שוטרי בניי טענו נגד פרעה שזה לא הוגן להכביד את השעבוד.</p>
<p>פרעה ענה להם שהם מתרשלים בעבודה ולכן הם רוצים ללכת ולזבוח ל-ה'.</p>
<p>* כתוצאה מהכבדת העול היו אנשים מישראל (לפי חז"ל – דתן ואבירם)</p>
<p>שאמרו למשה ואהרן שמעשיהם גרמו להכבדת השעבוד ושה' יעניש אותם.</p>
<p>(יש מפרשים שהשוטרים עצמם הם שאמרו זאת למשה ואהרן).</p>
<p>משה טען נגד ה' – למה עשית רע לעם ולמה שלחת אותי?</p>

סיכום ספר שמות – לשימוש פרטי למורים ולתלמידים

www.meir-avitan.co.il מתוך האתר של מאיר אביטן

שאלות ותשובות		
שאלה	תשובה	
1 פרק ה עפ"י שאלת בגרות הכבדת השעבו ד (א'-ט')	א. כיצד הגיב פרעה על דרישת משה ואהרן לתת לעם לצאת לזבוח לה' במדבר ומה היו נימוקיו לכך? ב. איזו הנחייה נתן פרעה לשוטרים ולנוגשים המצרים בעקבות דרישתם של משה ואהרן, ומה הייתה מטרתה של הנחייה זו (ו')-ט', רש"י לתחילת פסוק ט')	א. פרעה סירב לדרישת משה ואהרן לשלוח את בני ישראל, באמרו: מי הוא ה', אינני מכיר אותו ואינני מכיר בו, ולכן אין לי סיבה לעשות משהו במצוותו. נימוק נוסף לסירובו הוא שיש לעם עבודה רבה ויציאתם תהווה הפסד עבודה. ב. הנחייתו לנוגשים ולשוטרים הייתה לא לתת לעם תבן ללבנים, אלא הם יצטרכו להוסיף גם עבודה זאת לעבודת יומם ולהספיק הכל. מטרתו הייתה לא לתת להם שום זמן פנוי, כדי שיהיו עסוקים מדי מכדי להרהר ברעיונות של יציאה ממצרים.
2 פרק ה	"פן יפגענו בדבר או בחרב" – מי יפגע במי? (ג'. רש"י).	"פן יפגענו" במקרה הזה משמעו פן תיפגע אתה, פן יפגע ה' בך, אלא שלא יאה להגיד כך למלך בצורה ישירה ולכן דברו בצורה כזו.
3 פרק ה (ד)	כיצד היו משה ואהרן חופשיים ללכת ולבוא אל פרעה, ולא מועבדים בעבודת פרך כשאר העם? (רש"י לפסוק ד').	רש"י אומר ששעבוד מצרים לא היה מוטל על שבט לוי, (ורואים זאת עפ"י החופשיות שבה התנהלו משה ואהרן. עפ"י שמות רבה ה', טז. ומהם נלמד הדבר לגבי כל שבט לוי עפ"י דברי יהושע בן לוי שם).
4 פרק ה עפ"י שאלת בגרות הכבדת השעבו ד (י'-כ"ג)	א. מה טענו שוטרי ישראל אל פרעה בעקבות הכבדת השעבוד, וכיצד הסביר פרעה לשוטרים את הסיבה להכבדת השעבוד? (ט"ו-י"ח) ב. איזו השפעה הייתה להכבדת השעבוד על היחסים בין משה ואהרן לבין עם ישראל? (כ'-כ"א). ג. מה טען משה כלפי ה' בעקבות הכבדת השעבוד וכיצד הגיב ה' על טענה זו? (ה', כב – ו', ח. רש"י ל-ו', א).	א. שוטרי ישראל טענו אל פרעה שדרישתו החדשה מביאה את עמו להיות שותפים לאכיפתה בכך שהם מכים את בני ישראל מפני שאי אפשר לעמוד בדרישה זו, ודבר זה מביא חטאת לעמך. פרעה מסביר שבני ישראל לא עובדים מספיק ולכן יש להם "רעיונות בראש". ב. בעקבות הכבדת השעבוד באו בני ישראל (או: שוטרי ישראל, תלוי בפירוש) בטענות קשות אל משה ואהרן, ואף אמרו שה' ישפוט אותם על הרעה שגרמו לעם. ג. משה אמר לה': 1. למה הרעת את מצבם של ישראל (בניגוד למה שהבטחת)? 2. למה גלגלת לידי שליחות זו, שרק הרעה לישראל. <u>תגובת ה'</u> : עכשיו תראה כי מה שאמרתי יתקיים ע"י היד החזקה שבה אנהג בפרעה ושתגרם לו לשלוח את העם. לאחר מכן מתאר ה' את זכירת

<p>בריתו עם האבות והצלת ישראל. לפי רש"י ה' אמר למשה שיראה את מה שעומד להתרחש עתה במצרים, אך לא יראה את ניצחון ישראל על האומות שבארץ ישראל לאחר כניסתם לארץ מפני שהרהר על מידותיו של הקב"ה בחשבו שה' לא מקיים מה שהבטיח.</p>		
<p>א. חסדם של השוטרים העבריים היה שחסו על חבריהם העובדים מלדחוק בהם בעבודתם. דבר זה גם גרם להכאתם כי המכסה לא הושלמה מכיוון שלא דחקו בעם. שכרם היה שזכו להיות סנהדרין ונאצלה עליהם רוח מרוחו של משה. ב. רש"י אומר שהשוטרים ראו את חבריהם ברע כתוצאה מהכבדת העבודה עליהם. (ראב"ע אומר שהשוטרים ראו את עצמם ברע, ומלת "אותם" = את עצמם). מי שדברו בכעס אל משה ואהרן היו אנשים מישראל (עפ"י המדרש: דתן ואבירם), (ולפי ראב"ע שוטרי בני ישראל הם אלה שדברו קשות אל משה ואהרן). ג. רש"י פירש שהיו אלה אנשים מישראל שדברו קשות אל משה ואהרן כי הרי ראינו ששוטרי ישראל היו צדיקים ולא יתכן שהם היו מדברים כך. הקושי בפירושו הוא שהמלה "ויפגעו" ממשיכה את המשפט הקודם שתחילתו "ויראו שוטרי בני ישראל", ולא כתוב שמדובר באנשים אחרים, ולכן אנו מניחים שמדובר באותם שוטרים הנזכרים בתחילת המשפט. (מצד שני תופעה זו קיימת בתנ"ך, שהדובר מתחלף באמצע פסוק בלי שהדבר נזכר במפורש. למשל: במל"א כ', לד – מלך ארם ואחאב).</p>	<p>א. מה היה חסדם של שוטרי בני ישראל ומה היה שכרם על כך? (רש"י לפסוק י"ד). ב. את מי ראו השוטרים ברע לפי רש"י לפס' י"ט ומיהם שדיברו קשות אל משה ואהרן? ג. מדוע לדעתך פירש רש"י כפי שפירש (היעזר בתשובתך לסעיף א'), ומהו הקושי בפירושו? (י"ט-כ"א).</p>	<p>5 פרק ה שוטרי בני ישראל (י"ד-כ"א)</p>
<p>* כתמול שלשום. * מתכונת הלכנים. * נרפים. * ואל ישעו בדברי שקר.</p>	<p>מהם הביטויים המציינים את הדברים הבאים: * כמו שהם עשו עד עכשיו. * כמות הלכנים שהיה כל אחד עושה ליום. * מתנהגים בפחות מאמץ * ולא יתנו לבם להרהר ברעיונות לא מעשיים. (ז' - ט').</p>	<p>6 פרק ה (ז' - ט')</p>